

Riktlinjer

Handläggning av dödsboärenden

[stockholm.se](https://www.stockholm.se)

Riktlinjer
Handläggning av dödsboärenden

Dnr: 3.1.1-40-2016
Utgivare: Socialförvaltningen

Innehåll

1. Inledning	4
Socialtjänstens mål och principer.....	5
2. Allmänt.....	5
Formella krav på handläggningen.....	7
Kommunens ärendeansvar	9
Tillgänglighet och bemötande	10
Dokumentation	11
Sekretess	11
3. Socialtjänstens ansvar	12
Dödsboanmälan	12
Dödsboförvaltning	14
Internationella dödsbon	18
Begravning	18
Ekonomiskt bistånd till begravningskostnad	19

1. Inledning

Kommunfullmäktige i Stockholms stad har befogenhet att utfärda riktlinjer för nämndernas verksamhet. Detta dokument innehåller anvisningar för handläggning av dödsboärenden. Det är kommunernas socialnämnder som har ansvar för handläggning av dödsboärenden och i Stockholms stad utförs dessa uppgifter av socialförvaltningens boutredningsenhet.

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling i staden. Riktlinjerna ska ge stöd i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftningen samt i de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras.

De lagar som främst reglerar verksamheten är ärvdabalken (ÄB), socialtjänstlagen (SoL), begravningslagen (BegrL), lagen om arv i internationella situationer, förvaltningslagen (FL) och offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Dessutom omfattas regler i äktenskapsbalken (ÄktB), sambolagen, förmånsrättslagen, föräldrabalken (FB), jordabalken (JB), kommunallagen (KL) och lag om offentlig upphandling (LOU).

Förutom vad som anges i dessa riktlinjer gäller även Socialstyrelsens handböcker och allmänna råd samt vad som sägs i stadens följande styrdokument:

- Riktlinjer för ekonomiskt bistånd
- Riktlinjer för ärendeansvar mellan stadsdelsnämnderna inom individ- och familjeomsorgen, omsorgen om äldre personer och personer med funktionsnedsättning
- Riktlinjer för ärendehantering avseende hemlösa personer mellan kommunerna i Stockholms län
- Stadens regler för ekonomisk förvaltning
- Anvisningar för upphandling av utredare inom socialtjänsten
- Delegationsförteckning för socialförvaltningen

Nedan följer en förteckning av Socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter, handböcker och vägledningar som reglerar handläggning inom socialtjänstens verksamheter:

- SOSFS 2013:1 Allmänna råd om Ekonomiskt bistånd. Tillhörande handbok *Ekonomiskt bistånd* – Handbok för socialtjänsten (2013).

- SOSFS 2014:5 Dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS. Tillhörande handbok *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten* (2015).
- SOSFS 2011:9 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Tillhörande handbok *Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete – Handbok för tillämpningen av föreskrifter och allmänna råd* (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (2012).
- Vägledning för socialtjänsten i arbetet med EU/EES-medborgare (2017)

Socialtjänstens mål och principer

I socialtjänstlagens portalparagraf (1 kap. 1 § SoL) anges övergripande mål och grundläggande värderingar för socialtjänsten. Socialtjänstens arbete utgår från principer som helhetssyn, frivillighet, normalisering, kontinuitet, flexibilitet och närhet. I kontakten med anhöriga inom handläggningen av dödsbon berörs både den avlidne och dess anhöriga.

Socialtjänstens arbete ska enligt vad som anges i 3 kap. 3 § SoL ha en god kvalitet. Kvalitet innebär att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten i enlighet med de lagar och andra föreskrifter som styr verksamheten. Socialstyrelsen ger exempel på vad som menas med god kvalitet:

- Att den enskilde anser sig bli bemött med respekt
- Att den enskilde får tillräcklig information så att den kan ta till vara på sina rättigheter och att verksamheten bedrivs så att den enskildes rättssäkerhet garanteras
- Att insatserna utformas efter den enskildes behov och så långt det är möjligt i samråd med den enskilde
- Att insatserna utformas så att de inriktas på att frigöra och utveckla den enskildes resurser
- Att barnperspektivet särskilt beaktas i verksamheten

2.Allmänt

Samma dag som en person avlider övergår det som personen ägde, avtal och skulder till ett dödsbo. Ett dödsbo upphör när arvskiftet är klart. Utgångspunkten är att dödsbodelägare förvaltar och avvecklar dödsboet samt tar hand om begravningsarrangemanget.

Riktlinjer

6 (19)

När en person har avlidit lämnar dödsbodelägare inom tre månader efter dödsdagen en bouppteckning till Skatteverket. Bouppteckningen är en sammanställning av den avlidnes tillgångar och skulder och upprättas vid en särskild förrättning inom tre månader efter dödsfallet. Vid förrättningen fastställs dödsbodelägarkretsen. Dödsbodelägare kan vara legala arvingar eller universella testamentstagare.

Socialtjänsten har ett ansvar att i vissa fall bistå dödsboet. I enlighet med socialnämndens reglemente ansvarar bouppteckningsenheten för åtgärder rörande dödsboförvaltning och dödsboanmälan som följer av ärvdabalken, biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen, lagen om arv i internationella situationer samt åtgärder rörande begravning som följer av begravningslagen.

Arbetet består av följande ärendetyper:

- **Dödsboanmälan**
Dödsboanmälan upprättas om den avlidnes tillgångar inte täcker annat än begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet.
- **Dödsboförvaltning**
Om sammanlevande dödsbodelägare, efterlevande make som inte är delägare eller annan delägare som kan ta hand om boet saknas, är socialtjänsten enligt 18 kap. 2 § ÄB ansvarig för boets provisoriska förvaltning till dess att dödsbodelägare har spårats och underrättats samt övertagit förvaltningen av dödsboet.
- **Internationella dödsbon**
Av lag (2015:417) om arv i internationella situationer framgår att om det i Sverige finns egendom efter någon som vid sin död inte hade sin hemvist i Sverige ska anmälan om dödsfallet ske till socialtjänsten. Socialtjänsten ska överlämna egendomen till den som är behörig att ta emot den.
- **Begravning**
Om den avlidne saknar anhöriga som ordnar med begravningen har socialtjänsten skyldighet att ordna så att en begravning kommer till stånd. Socialtjänstens uppgift är att bestämma om begravningen och beställa denna hos en begravningsbyrå.
- **Ekonomiskt bistånd till begravningskostnad**
Begravningskostnader kan beviljas enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen om det inte finns tillgångar i dödsboet eller att

kostnaderna inte kan tillgodoses genom försörjningsskyldigas, dvs. föräldrars och efterlevande makars/registerade partners, inkomster eller tillgångar.

Formella krav på handläggningen

Handläggningen utgör socialtjänst, varför bland annat socialtjänstlagens handläggningsregler blir tillämpliga. Eftersom socialtjänstlagen hänvisar till flera bestämmelser i förvaltningslagen ska även vissa regler i denna lag tillämpas. Följande uppräknig utgör de viktigaste bestämmelserna:

- 4-10 §§ FL om bl.a. myndigheternas serviceskyldighet, effektivitet i handläggning samt den enskildes rätt till tolk och ombud i vissa fall
- 13 § FL om remiss
- 14 § FL om parts rätt att meddela sig muntligen
- 15 § FL om myndighetens skyldighet att anteckna uppgifter
- 16 § FL och 17 FL §§ om parts rätt att få del av uppgifter
- 20 § FL om motivering av beslut
- 21 § FL om underrättelse av beslut
- 22-25 §§ FL om överklagande
- 26 § FL om rättelse av skrivfel
- 11 kap. 1 § SoL om inledande av utredning
- 11 kap. 5 och 6 §§ SoL om dokumentation
- 11 kap. 9 § SoL om företräde inför nämnden (tjänsteman)
- 12 kap. 1 och 2 §§ SoL om gallring och bevarande

Se vidare i Socialstyrelsens handbok: Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten.

Handläggning inom de olika ärendetyperna

Eftersom dödsbohandläggningen innehåller flera ärendetyper och beslut som styrs av olika författningar skiljer sig handläggningsreglerna åt för de olika åtgärderna.

Dödsboanmälan, dödsboförvaltning och begravning

De tjänster en kommun utför vid dödsboförvaltning och gravsättning efter en avliden person är inte ett led i kommunens myndighetsutövning.¹

Vid en anmälan om dödsboförvaltning kan det inledningsvis inte fastställas vilka åtgärder eller beslut som kommer att fattas i samband med förvaltningen. Först efter utredning av boet kan handläggaren

¹ Kommunens ersättning för dödsboförvaltning och åtgärder enligt begravningslagen – mervärdesskatt, Skatteverket, dnr: 131 217016-13/111

Riktlinjer

8 (19)

avgöra om förutsättningarna för dödsboanmälan är uppfyllda. Dödsboförvaltningen och handläggningen av en dödsboanmälan kan i dessa fall betraktas som en process.

Enligt ärvdabalken är det en kommuns socialnämnd som åläggs utföra handläggningen. Handläggning av dödsboanmälan och dödsboförvaltning utgör därmed socialtjänst, varför socialtjänstlagens handläggningsregler blir tillämpliga.

Om den avlidne inte efterlämnar någon som ordnar med gravsättningen, skall den ordnas av den kommun där den avlidne senast var folkbokförd. Skatteverket underrättar kommunen om sådan uppgift.

Dödsbohandläggning som utförs av privata utförare

Vid tillfällen kan det finnas behov av att använda sig av privata utförare vid dödsbohandläggning. Det rör sig då om att anlita uppdragstagare eller att träffa ett avtal med ett bolag om att ställa en viss utredare till nämndens förfogande.

Internationella dödsbon

Handläggningen av internationella dödsbon sker enligt lag (2015:417) om arv i internationella situationer. Om det finns egendom i Sverige men svensk domstol eller annan myndighet inte är behörig att besluta om arvet, ska socialtjänsten, om det behövs, ta hand om egendomen och vidta nödvändiga åtgärder. Dödsfallet ska anmälas till socialtjänsten av den som har egendomen i sin vård eller annars av den som är närmast till att göra anmälan. Socialtjänsten ska överlämna egendomen till den som är behörig att ta emot den.

Ekonomiskt bistånd till begravningskostnad

Handläggning av ekonomiskt bistånd utgör myndighetsutövning. För vidare information om handläggning av ärenden om ekonomiskt bistånd, se riktlinjer för ekonomiskt bistånd samt Socialstyrelsens handbok om handläggning och dokumentation.

Timtaxa

Enligt 18 kap. 2 § ÄB och 5 kap. 2 § BegrL har socialtjänsten rätt att ta ut ersättning av boet för sina kostnader för dödsboförvaltning och åtgärder enligt begravningslagen. En kommun får enligt 8 kap. 3c § KL inte ta ut högre avgift än vad som svarar mot kostnaden för de tjänster som kommunen tillhandahåller. Ersättningen skall därför motsvara kommunens självkostnad. Då tillhandahållandet av dödsboförvaltning och åtgärder enligt begravningslagen inte är ett led

i kommunens myndighetsutövning ska moms betalas till Skatteverket på den ersättning som kommunen har rätt att ta ut för dessa tjänster.

Ersättningen som socialtjänsten tar ut baseras på beslut från Kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige beslutar om timtaxan och eventuella kommande justeringar av timtaxan i stadens budget.

Kommunens ärendeansvar

Dödsboanmälan och Dödsboförvaltning

Enligt förarbetena till ärvdabalken (ÄB) ska den kommun som har huvudansvaret för den avlidnes sociala omvårdnad i livstiden även hantera den provisoriska dödsboförvaltningen. Enligt 2 a kap. SoL ligger huvudansvaret för levande persons sociala omvårdnad på bosättningskommunen. Det är således den kommun som var den avlidnes bosättningskommun vid dödsfallet som har att hantera den provisoriska dödsboförvaltningen och dödsboanmälan. Definition av bosättningskommun regleras i 2 a kap. 3 § SoL.

Se vidare i Socialstyrelsens handbok: Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten, del 3 Ansvarsfördelning mellan kommunerna.

Internationella dödsbon

I de fall egendom provisoriskt ska omhändertas ansvarar den kommun där egendom finns för handläggningen.

I de fall det rör tillgångar som finns på ett bankkonto, kan denna finnas registrerad vid bankens huvudkontor i Stockholm, även om den avlidne levde på annan ort i Sverige. Det avgörande är då var kontoförande bankkontor ligger.

Begravning

Om begravning inte ordnas av dödsboet eller socialtjänsten i samband med dödsboförvaltning enligt 18 kap. 2 § ÄB, ska begravning enligt 5 kap. 2 § BegrL ordnas av den kommun där den avlidne senast var folkbokförd eller, om den avlidne inte har varit folkbokförd i Sverige, av den kommun där dödsfallet inträffade.

Ekonomiskt bistånd till begravningskostnad

Huvudregeln är att det är bosättningskommunen som är ansvarig för handläggning av begravningskostnader enligt 2 a kap. 2-5 §§ SoL. I de fall det inte går att fastställa bosättningskommun är det vistelsekommunen som är ansvarig.

Tillgänglighet och bemötande

Frågor om tillgänglighet och bemötande är särskilt viktiga att uppmärksamma. Det kan ha avgörande betydelse för dödsbodelägars möjlighet att komma till tals och utöva inflytande i handlägningsprocessen och även för kvaliteten av handläggningen. De som är i kontakt med socialtjänsten ska ges ett gott bemötande under tillgängliga former.

Bemötandet kan behöva anpassas med hänsyn till dödsbodelägars förutsättningar, exempelvis utifrån olika funktionsnedsättningar eller behov av språktolk/teckentolk. Det kan också handla om att det finns hinder i den fysiska miljön som måste avhjälpas. Det är viktigt att handläggaren utgår från varje persons förutsättningar.

Information som ges ska vara tydlig, lätt att förstå och tillgänglig för så många som möjligt. Information som riktar sig till särskilda grupper, som personer som inte behärskar svenska språket eller har en funktionsnedsättning, ska vara anpassade efter deras förutsättningar och tolk ska användas vid behov. Tydlig information ska lämnas om handlägningsprocessen och de kontroller som görs.

Minoritetsspråk

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk innebär utökade rättigheter för vissa minoriteter att använda det egna språket. Varje individ avgör själv om hen tillhör någon eller några av de nationella minoriteterna. Bestämmelserna innebär bland annat att den enskilde har rätt att använda sitt språk i kontakten med myndigheter som geografiskt helt eller delvis sammanfaller med minoritetsspråkets förvaltningsområde.

Stockholms stad ingår i förvaltningsområdet för finska. Det innebär att den enskilde har rätt att använda finska i ärenden där han eller hon är part eller ställföreträdare för part. Myndigheten är skyldig att ge svar på samma språk. Om den enskilde saknar ett juridiskt biträde har hen dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering till finska. Myndigheten ska även sträva efter att i övrigt bemöta den enskilde på finska. Om det inte finns minoritetsspråkstalande personal bör rutiner tas fram så att en tolk kan ordnas med kort varsel.

Läs vidare om nationella minoriteter på Stockholms stads hemsida:

<http://www.stockholm.se/OmStockholm/Nationella-minoriteter/>

Dokumentation

Socialtjänsten är skyldig att dokumentera handläggning och genomförande. All dokumentation sker i stadens sociala system. Dödsboet ska hållas underrättat om den dokumentation som förs och rätten att ta del av denna. Om dödsboet anser att någon uppgift är oriktig ska detta antecknas. Det är viktigt att dokumentationen förs på ett sådant sätt att den är lätt att förstå. Förkortningar och liknande är därför olämpligt.

Dokumentationen ska omfatta dels den aktuella situationen, dels på vilket sätt utredningen gjorts, till exempel hur uppgifterna inhämtats. Den ska genomföras på ett sådant sätt att det framgår hur ärendet fortlöper och hur besluten genomförs samt vara saklig, objektiv och utformas med respekt för den enskilde. Dokumentationsskyldigheten är en fråga om rättssäkerhet.

Läs mer i Socialstyrelsens handbok: Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten.

För stöd i handläggning och dokumentation samt gallring av ärenden finns följande material framtagna inom staden:

- Utreda, bevilja och följa upp bistånd enligt SoL
- Handlägga dödsboutredningar och begravningar
- Bistånd enligt SoL
- Administrera stadens boutredningsverksamhet

Struktur i akten och förvaring av inkomna handlingar

För att underlätta arbetet bör det finnas en logisk och gemensam ordning för förvaring av handlingar i personakten. Det ska gå snabbt och enkelt att hitta relevanta dokument i personakten. Upplägget ska även underlätta aktvård och gallring. Inkomna handlingar ska som regel inte rensas. Dubletter, journalanteckningar eller andra dokument som återfinns i original i databasen kan rensas men däremot inte dokument som kräver underskrift för att bli original.

Läs mer i Socialstyrelsens handbok: Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten samt i gällande hanteringsanvisningar med aktuella gallringsföreskrifter.

Sekretess

Bestämmelser om sekretess inom socialtjänsten finns i offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående

till denne lider men (26 kap. 1 § OSL). Undantag från sekretessen kan göras när det finns ett samtycke från dödsboet. Det finns även undantag som regleras i lag. Inför utlämnande av en uppgift ska socialtjänsten alltid göra en prövning av om det föreligger sekretess eller inte.

3. Socialtjänstens ansvar

Dödsboanmälan

När en person har avlidit ska dödsbodelägare lämna in en bouppteckning till Skatteverket inom tre månader efter dödsdagen.

Om det inte finns fast egendom eller tomträtt i boet och den avlidnes tillgångar enbart täcker begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet, kan bouppteckningen enligt 20 kap. 8a § ersättas med en dödsboanmälan hos Skatteverket. En skriftlig dödsboanmälan upprättas då av socialtjänsten.

Förutsättningar för dödsboanmälan

Dödsboanmälan upprättas om den avlidnes tillgångar inte täcker annat än begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet. Det ska kunna konstateras utan en allt för omfattande utredning om förutsättningar föreligger för anmälan. Vid tveksamhet om det föreligger förutsättningar för dödsboanmälan bör de anhöriga uppmanas att göra en bouppteckning.

En dödsboanmälan sker heller inte när det förekommer komplicerade värderingsfrågor. Exempelvis bör dödsboanmälan användas med försiktighet när efterlevande makes tillgångar och ekonomiska förhållanden nämnvärt skiljer sig från den avlidnes. Om det finns äktenskapsförord eller testamente är detta också en anledning till vaksamhet.

Utredning inleds

En utredning om dödsboanmälan kan starta på olika sätt. Det normala är att en delägare anmäler till socialtjänsten att det kan finnas förutsättningar för en dödsboanmälan. Socialtjänsten är då skyldig att göra en utredning enligt nedan. Det förekommer även att socialtjänsten under en provisorisk förvaltning av ett dödsbo enligt 18 kap. 2 § ÄB finner att förutsättningarna för dödsboanmälan är uppfyllda. Socialtjänsten är då oförhindrad att göra en sådan anmälan på eget initiativ.

Boutredning

När ett ärende om dödsboanmälan aktualiseras behöver uppgifter om den avlidnes situation inhämtas. Uppgifter ska även inhämtas om den som gör anmälan och vilka som är dödsbodelägare.

Om förutsättningar för dödsboanmälan bedöms föreligga är huvudregeln att tillsammans med anhörig göra ett hembesök i den avlidnes bostad för att besiktiga egendomen samt ta del av handlingar som rör förhållandena i boet. Uppgifter om den avlidnes tillgångar vid dödsdagen och eventuella framtida inkomster inhämtas.

Vid hembesöket ska boets värde uppskattas genom en värdering av bohaget. Normalt lösöre värderas för sig. Lösöre av ekonomiskt värde utöver det vanligen förekommande i ett ordinärt hem värderas och antecknas separat, exempelvis smycken, antikviteter, konst och äkta mattor. Värderingen av inventarierna förs in i ett protokoll och undertecknas av samtliga närvarande.

Vidare inhämtas uppgifter om det finns efterlämnade handlingar såsom lönebesked, pension, semesterersättning, banktillgodo-havande, livförsäkring, testamente, äktenskapsförord, deklarerationer, skuldebrev, försäkringar, andel i oskiftat bo eller handelsbolag.

Tillgångarnas värde

Värdering ska göras enligt samma principer som vid bouppteckning, d.v.s. tillgångarna ska värderas enligt Skatteverkets regler om bouppteckning. Det är det sammanlagda värdet av tillgångarna som gäller, avdrag för skulder får inte göras.

Se vidare Handledning vid bouppteckningsärenden m.m. 2013 (SKV 460) samt 12 kap. 2 § ÄktB.

Kostnader och skulder som beaktas vid dödsboanmälan

När boutredning och värdering av tillgångarna har genomförts, jämförs det sammanlagda värdet med kostnaderna för begravning och andra utgifter med anledning av dödsfallet.

Följande kostnader beaktas vid beräkningen:

- Begravningskostnader (faktura från begravningsbyrån)
- Gravsten och eventuell inskription.
- Dödsannons
- Kostnader för att omhänderta och avveckla den avlidnes bo. Detta rör kostnader för att tömma boet och för hyresavgift under kortare uppsägningstid.

Riktlinjer

14 (19)

- Förtäring vid begravning
- Sorgkläder åt den som var beroende av den avlidnes försörjning.
- Uppskattad bouppteckningskostnad motsvarande skäligt arvode för bouppteckningsförrättare och värderingsmän.

Exempel på kostnader som inte beaktas vid beräkningen:

- Skulder i form av räkningar för el, telefon, hemförsäkring m.m.
- Kostnader för framtida vård av grav.
- Oskäliga utgifter för begravning, förtäring, avveckling m.m.
- Kostnader för städning av bostaden.

Även om det föreligger förutsättningar för att göra en dödsboanmälan kan det, på grund av att beräkningen inkluderar en fiktiv bouppteckningskostnad, återstå tillgångar i boet när begravningskostnader, avvecklingskostnader och socialtjänstens ersättning ur dödsboet för förvaltningskostnader är betalda. Att förutsättningar för dödsboanmälan föreligger medför alltså inte alltid att det finns förutsättningar för att bevilja ekonomiskt bistånd till begravningskostnad.

Innehållet i dödsboanmälan

Dödsboanmälan lämnas skriftligen på avsedd blankett till Skatteverket. Dödsbodelägarers namn och bostadsadress ska anges i den mån uppgifter kan inhämtas utan att det tar för lång tid. Om handläggaren misstänker att delägarförteckningen inte är fullständig, ska det göras en anmärkning om det. Dödsfallsintyg och släktutredning från Skatteverket ska alltid rekvireras.

Dödsboanmälan bör göras inom två månader efter dödsdagen och förvaras hos Skatteverket. Skatteverket granskar anmälan i formellt avseende men kontrollerar inte riktigheten i socialtjänstens bedömning. Skatteverket kan inte förelägga socialtjänsten att komplettera eller rätta en dödsboanmälan än i detta formella hänseende.

Dödsboförvaltning

När någon har avlidit ska efterlevande make eller sambo, arvingar och universella testamentstagare (dödsbodelägare) enligt 18 kap. 1 § ÄB gemensamt förvalta den avlidnes egendom under boets utredning.

Om sammanlevande dödsbodelägare, efterlevande make som inte är delägare eller annan delägare som kan ta hand om boet saknas, är socialtjänsten enligt 18 kap. 2 § ÄB ansvarig för boets provisoriska

förvaltning till dess att dödsbodelägare har spårats och underrättats samt övertagit förvaltningen av dödsboet.

Socialtjänsten har då enligt 18 kap. 2 § 2 st ÄB ansvar för att göra de inledande åtgärder som annars är en plikt för dödsbodelägare och efterlevande make som inte är delägare enligt 18 kap. 2 § 1 st ÄB.

Om det inte står klart vem som är dödsbodelägare ska socialtjänsten skyndsamt utreda om detta, för att så snart som möjligt kunna överlämna förvaltningen till dödsbodelägare och därmed avsluta den provisoriska förvaltningen.

Provisorisk förvaltning

Utredning

När socialtjänsten provisoriskt förvaltar ett dödsbo är utgångspunkten att denna ska vara kortvarig och så snart som möjligt överlämnas till dödsbodelägare för fortsatt förvaltning av dödsboet. Efterforskningen av dödsbodelägare inleds skyndsamt.

Parallellt med efterforskningen har socialtjänsten även i uppdrag att bevaka dödsbodelägares och borgenärens intressen samt framtida verkställighet av testamente. Nedan beskrivs de delar som omfattas i den provisoriska förvaltningen.

Socialtjänsten har rätt att ta ut ersättning av boet för sina kostnader för dödsboförvaltning och ska därför dokumentera tidsåtgången, se avsnitt om *Timtaxa*.

Efterforskning av dödsbodelägare

Vid efterforskning av dödsbodelägare ska dödsfallsintyg och släktutredning från Skatteverket beställas. Saknas uppgifter om dödsbodelägare ska efterforskning genom bouppteckning ske hos exempelvis Skatteverket, landsarkiv/stadsarkiv, ambassader, konsulat eller genom förfrågan hos andra närstående till den avlidne.

När dödsbodelägare är funna ska dessa så snart som möjligt underrättas om dödsfallet. Handläggaren bör som huvudregel inte lämna ett dödsbud utan i stället uppdra detta till polis, präst eller sjukvårdspersonal. Den som lämnat dödsbudet kan därefter hänvisa den anhörige att ta kontakt med socialtjänsten.

Bevarande av egendom

Socialtjänstens provisoriska förvaltning ska vara av konserverande art. Egendomen får inte avyttras eller förändras på annat sätt än vad

Riktlinjer

16 (19)

som är nödvändigt för värdets bevarande. Socialtjänsten ska bevaka både dödsbodelägarers och borgenärernas intressen samt framtida verkställighet av testamente.

Vid den provisoriska förvaltningen genomförs ett hembesök i den avlidnes bostad i syfte att inventera egendomen, två handläggare genomför hembesöket. Särskilt efterforskas testamente, försäkringsbrev, värdepapper, kontanta medel, deklaration och övrigt som kan ha betydelse för fortsatt handläggning. Vid hembesöket upprättas ett protokoll. Viktigt att protokollföra är vad som medtas från boet samt att det undertecknas av närvarande tjänstemän.

Om det synes bli aktuellt med dödsboanmälan, görs samtidigt en värdering av lösöret under hembesöket och det ekonomiska värdet tillförs protokollet.

För att bevaka dödsbodelägarers intressen kan det under den provisoriska förvaltningen vara nödvändigt att ha kontakt med olika aktörer, såsom fordringsägare eller andra intressenter för att informera om dödsfallet. Uppgifter om exempelvis hemförsäkring, abonnemang och autogiron införskaffas för att uppsägas. Om hemförsäkring saknas bedöms behovet av att teckna en sådan.

Ordna med begravning

Se vidare i avsnitt om begravning.

Bouppteckning och dödsboanmälan

Om det finns tillgångar i boet och den provisoriska förvaltningen inte avslutats efter tre månader från dödsfallet blir socialtjänsten enligt 20 kap. 2 § 2 st ÄB skyldig att vidta åtgärder för att ordna med bouppteckning. I första hand bör socialtjänsten begära anstånd hos Skatteverket med bouppteckningsförrättningen.

Om dödsbodelägare inte kommer överens eller av annan anledning inte vill förvalta dödsboet ska de informeras om möjligheten att hos tingsrätten begära om en boutredningsman. Innebörden av att en boutredningsman förordnas är att denne tar hand om all egendom som tillhör dödsboet och sköter förvaltningen av denna i stället för dödsbodelägaren. Ansökan om boutredningsman är förenad med en ansökningsavgift och boutredningsmannens ersättning tas ur dödsboet. Om en sådan begäran om boutredningsman görs ska socialtjänsten besluta om att överlämna förvaltning och avveckling till dödsbodelägare. Om en sådan begäran däremot inte görs ankommer det på socialtjänsten att vidta åtgärder för bouppteckning.

Om förutsättningar finns för dödsboanmälan är socialtjänsten oförhindrad att göra en sådan enligt 20 kap. 8 a § ÄB på eget initiativ. Denna bör göras inom två månader efter dödsfallet.

Ekonomisk hantering

Under den provisoriska förvaltningen kan ekonomisk hantering av dödsboets tillgångar förekomma. Rutiner för hanteringen finns och ska följas vid uppkommen situation.

Den provisoriska förvaltningens avslutning

Dödsbodelägare anträffas - överlämnande till dödsbodelägare

Om handläggaren vid den provisoriska förvaltningen får tag på delägare eller efterlevande make som kan fullgöra de uppgifter som följer av 18 kap. 2 § 1 st ÄB eller när dödsbodelägare har underrättats ska boet omedelbart överlämnas till delägarna. Dödsbodelägaren har sedan på vanligt sätt att förvalta boet och se till att bouppteckning och avveckling sker.

Dödsbodelägare saknas - anmälan till Allmänna Arvsfonden

Om det vid ett dödsfall inte finns någon annan arvinge än Allmänna arvsfonden ska den som har boet i sin vård anmäla detta till Kammarkollegiet enligt 17 § lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden. Kammarkollegiet ska förordna en god man att företräda fonden vid boutredningen. När socialtjänsten utövar dödsboförvaltning är det således socialtjänsten som ska göra en anmälan.

Ingen dödsbodelägare anträffas, men kan finnas - Anmälan om god man

Enligt 18 kap. 2 § ÄB ska den som har tagit hand om egendomen, i detta fall socialtjänsten, göra anmälan hos överförmyndaren enligt 11 kap. 3 § FB om det vid ett dödsfall inte kan utredas om den avlidne har efterlämnat någon arvinge som är arvsberättigad före Allmänna arvsfonden eller att kännedom finns om arvinge efter den avlidne men kunskap saknas såväl om arvingens namn som om hans vistelseort, och det på grund av sådan omständighet krävs att okänd arvinges rätt bevakas och hans lott i boet förvaltas.

Dödsbodelägare agerar inte

I alla lägen ska dödsbodelägare motiveras till att ta sitt ansvar för förvaltning och avveckling av boet. Om så inte sker är socialtjänstens uppgift att provisoriskt förvalta dödsboet. Även när det saknas tillgångar och dödsbodelägare inte agerar är socialtjänsten skyldig att provisoriskt förvalta dödsboet.

Om det finns tillgångar i boet ska socialtjänsten informera delägarna om att dessa kan begära att tingsrätten förordnar om en boutredningsman.

Internationella dödsbon

Av lag (2015:417) om arv i internationella situationer framgår att om det i Sverige finns egendom efter någon som vid sin död inte hade sin hemvist i Sverige ska anmälan om dödsfallet ske till socialtjänsten. Anmälan görs till socialtjänsten av den som har egendomen i sin vård eller annars av den som är närmast till att göra anmälan. Socialtjänsten ska överlämna egendomen till den som är behörig att ta emot den.

Om socialtjänsten inte kan överlämna egendomen till den som är behörig att ta emot den ska socialtjänsten anmäla dödsfallet till tingsrätten. Tingsrätten ska besluta att egendomen ska avträdas till förvaltning av en särskild boutredningsman till dess den kan överlämnas till den som är behörig att ta emot den.

Om egendomen är av litet värde får socialtjänsten, istället för att anmäla dödsboet till tingsrätten, överlämna egendomen till en närstående till den avlidne eller till utlandsmyndigheten för den stat som den avlidne var medborgare i.

Begravning

Enligt 5 kap. 10 § BegrL ska stoftet efter den avlidne kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast en månad efter dödsfallet. Skatteverket får dock medge anstånd med kremeringen eller gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det. Om stoftet inte har kremerats eller gravsatts inom föreskriven tid, ska Skatteverket undersöka anledningen till dröjsmålet och, om det behövs, underrätta den kommun som anges i 5 kap. 2 § BegrL.

Om den avlidne saknar anhöriga som ordnar med begravningen har socialtjänsten skyldighet att ordna så att en begravning kommer till stånd. Socialtjänstens uppgift är att bestämma om begravningen och beställa denna hos en begravningsbyrå. För kostnaderna har socialtjänsten rätt till ersättning av dödsboet, se avsnitt om *Timtaxa*.

I de fall den avlidnes sista vilja om jordbegravning eller kremation förblir okänd, bedöms i varje enskilt ärende om det ska beställas jordbegravning eller kremation. Som riktvärde för begravningskostnaden utgår staden från Socialstyrelsens allmänna råd om ett halvt prisbasbelopp.

Ekonomiskt bistånd till begravningskostnad

Begravningskostnader ska i första hand täckas av tillgångarna i dödsboet. För vidare information om handläggning av ärenden om ekonomiskt bistånd, se riktlinjer för ekonomiskt bistånd samt Socialstyrelsens handläggning och dokumentation.